

مہر و ماہ

ویرایش جدید

کنکور

عربی ص ۱۰

حسین منصوری
سید ہادی ہاشمی

فهرست

۴	مقدمه
۱۲	پیشگفتار
بخش اول: کلمه و انواع آن (علم صرف)	
۱۵	فصل اول: اسم
۴۳	فصل دوم: فعل
۷۹	فصل سوم: حرف
بخش دوم: جمله و ویژگی‌های آن (علم نحو)	
۸۷	فصل اول: اعراب
۹۷	فصل دوم: نقش‌ها
۹۸	• مرفوعات
۱۰۵	• نواسخ
۱۱۲	• منصوبات
۱۴۰	• مجرورات
۱۴۲	• توابع
بخش سوم: فن ترجمه و تعریب و درک مطلب	
۱۵۷	فصل اول: ترجمه و تعریب
۲۰۱	فصل دوم: درک مطلب
۲۳۹	بخش چهارم: پاسخنامه
۳۰۷	بخش پنجم: ضمايم
شامل واژه‌نامه، افعال معتل و جمع‌های مکسر	
۳۲۳	بخش ششم: آزمون‌های جامع

فهرست سال به سال

سال سوم دبیرستان			سال دوم دبیرستان			سال اول دبیرستان		
صفحات	موضوع	درس	صفحات	موضوع	درس	صفحات	موضوع	درس
۷۰ تا ۷۰	صحيح و معتل (اعلال)	۱ و ۲	۳۳ تا ۲۷	اسم معرفه و نکره	۱	۲۰ تا ۱۶	اسم از نظر جنس و تعداد	۱
۱۱۹ تا ۱۱۲	مفعول‌ها	۳	۹۱ تا ۸۸	انواع اعراب (ظاهري-اصلي و فرعي)	۳ و ۲	۵۷ تا ۵۴	فعل ثلاثي مجرد و مزيد	۳ و ۲
۱۲۴ تا ۱۲۰	حال	۴	۹۶ تا ۹۲	انواع اعراب (تقديري-محلي)	۴	۲۶ تا ۲۱	اسم جامد و مشتق	۵ و ۴
۱۲۸ تا ۱۲۵	تمييز	۵	۱۴۱ و ۱۴۰	مضاف اليه	۵	۳۱ تا ۲۹	ضمير	۶
۱۳۵ تا ۱۳۳	مستثني	۶	۱۴۶ تا ۱۴۱	صفت	۵	۲۸ و ۲۷	اسم موصول	۷
۱۳۲ تا ۱۲۹	منادي	۷	۶۰ تا ۵۸	فعل از نظر اعراب	۷ و ۶	۳۷ تا ۱۶	اسم و فعل معرب و مبني حروف	۸
۱۴۴ و ۱۴۳	معطوف		۷۴ تا ۷۱	معلوم و مجهول	۸	۶۰ تا ۵۸	فعل و فاعل - مفعول به جار و مجرور	۹
			۱۱۱ تا ۱۰۵	نواسخ	۱۰ و ۹	۱۴۰ و ۱۰۵	مبتدا و خبر	۱۰

تقدیم به

امام حاضر و ناظر
صاحب عصر و دوران
حجت بن الحسن (عج)
به امید گوشه‌ی چشمی

مقاله

سخنی صمیمانه با دانش‌آموزان غیر علاقه‌مند به عربی!

سلام
دوست عزیز!

زبان عربی یکی از مترقی‌ترین و کامل‌ترین زبان‌های دنیاست و بالاترین افتخار آن، نزول قرآن کریم به این زبان است. اما متأسفانه بسیاری از دانش‌آموزان به درس عربی علاقه‌ی چندانی ندارند و این بی‌علاقگی در برخی از افراد گاهی جای خود را به ترس از عربی می‌دهد. اما دلیل این امر چیست؟

❖ **شناخت ، اولین مرحله‌ی دوست داشتن است!** ❖

این اصل در تمام مراحل زندگی جریان دارد، از کنکور گرفته تا ازدواج و... به اعتقاد ما، برخی از دانش‌آموزان شناخت خوبی از عربی نداشته‌اند و این امر دلیل سایر مشکلات بعدی است. عوامل زیادی باعث بی‌میلی نسبت به این درس می‌شود؛ از جمله: نداشتن منبع درسی خوب (چه از نظر فنی و چه از نظر ظاهری)، قرارگرفتن در بین دوستان بیزار از عربی، علاقه نداشتن به ظاهر کتاب درسی، بروز حادثه‌ای خاص در زنگ درسی و... است.

❖ **عربی یکی از راحت‌ترین درس‌های عمر من است!** ❖

این جمله اعتراف بسیاری از دانش‌آموزانی است که در کنکور درصدهای بالایی کسب کردند در حالی که تا سال سوم دبیرستان از عربی بیزار و فراری بودند. پس، دوستانه از شما می‌خواهیم از همین ابتدا، هرگونه احساس قبلی نسبت به این درس را رها نموده و قضاوت زودهنگام نکنید!

عربی در کنکور!

درس عربی در میان همه‌ی دروس کنکور دارای امتیاز ویژه‌ای است. چرا که هرچند یک درس عمومی محسوب می‌شود اما به دلیل ضعف بیش‌تر دانش‌آموزان، دارای تأثیر بسیاری در بالا بردن تراز دانش‌آموزانی است که در این درس کمی قوی هستند. به عبارت دیگر، کسی که بتواند عربی را در کنکور سراسری بالاتر از ۵۰ درصد بزند، مسلماً ضعف یکی از درس‌های عمومی و یا اختصاصی خود را جبران خواهد کرد. درس عربی در کنکور سراسری مثل سایر دروس عمومی ۲۵ تست دارد که این تست‌ها در سه بخش مجزا قابل تقسیم هستند:

- ❶ **ترجمه، تعریب و مفهوم جمله با ۸ تست:** سؤالات این بخش به گونه‌ای هستند که دارای ۵ تست ترجمه، ۲ تست تعریب و یک تست مفهوم جمله می‌باشند.

۲ متن و سؤالات مرتبط با آن با ۹ تست: معمولاً یک متن چهار تا شش خطی در کنکور سراسری ارائه می‌شود و از مطالب آن ۴ سؤال مفهومی، ۲ سؤال علامت‌گذاری (التشکیل) و ۳ سؤال اعراب و تحلیل صرفی طرح می‌شود.

۳ قواعد با ۸ تست: ۸ تست پایانی کنکور عربی مختص قواعد است که از این بین معمولاً ۳ تا ۴ تست از منصوبات، یک تست از اعلال، یک تست از فعل و جمله‌ی مجهول و ۲ یا ۳ تست از سایر قواعد طرح می‌شود.

چگونه عربی بخوانیم؟

برای موفقیت در این درس لازم است بدانید که هم باید کلیه‌ی ترجمه‌های کتب درسی را مطالعه کنید، هم همه‌ی قواعد را. به عبارت دیگر در درس عربی برخلاف زبان انگلیسی ترجمه و قواعد از یکدیگر جدا نیستند، به گونه‌ای که بسیاری از سؤالات قواعد با مهارت ترجمه‌ای و بسیاری از سؤالات ترجمه با مهارت‌های قواعدی پاسخ داده می‌شوند.

یکی از پیشنهادات ما جهت موفقیت شما عزیزان در این درس این است که سعی کنید همزمان با مطالعه و یادگیری قواعد، ترجمه‌ی کلیه‌ی متون کتاب درسی را نیز یاد بگیرید. در ترجمه‌خوانی می‌بایست سه قسمت از هر درس را مطالعه کنید:

✓ ترجمه‌ی متن درس ✓ ترجمه‌ی تمرینات ✓ کارگاه ترجمه

از هر سه قسمت فوق در کنکور، تست طرح می‌شود.

از طرف دیگر باید بدانید که ترجمه خواندن با حفظ لغات کتاب فرق دارد. به بیان دیگر، برای ترجمه‌خوانی به هیچ‌وجه لغات را حفظ نکنید، بلکه ابتدا متن‌ها را با ترجمه‌هایشان مطالعه کنید، سپس لغات یا اصطلاحاتی را که مهم‌تر است یا برای شما سخت‌تر، مشخص کنید تا در دفعات بعد بیش‌تر مطالعه شوند. نهایتاً جهت مرور آموخته‌ها آن هم در ساعات غیرمفید مثل زمانی که سوار ماشین هستید یا شب‌ها قبل از خواب، لغات آخر هر درس یا آخر کتاب را مطالعه کنید.

پیشنهاد دیگر این است که سعی کنید هریک از مباحث قواعدی را با صرف زمان کافی مطالعه کنید و تست‌های نمونه را که پس از هر مبحث درون درسنامه آمده است، به همراه پاسخ تشریحی مطالعه نمایید. دقت کنید که هر جا سؤال یا ایرادی برایتان به وجود آمد، حتماً در کاغذ یا دفتر خاصی یادداشت نمایید و توسط معلم گرامی یا دوستانتان رفع اشکال نمایید.

ویژگی‌های کتاب عربی جامع کنکور

ما در این راه تمام سعی و کوشش خود را نموده‌ایم تا مجموعه‌ای را ارائه کنیم که احیاناً از «گرافه‌گویی»، «زیاده‌روی» و «حاشیه‌پردازی» دوری نموده و با ارائه‌ی درست و منطقی، قواعد عربی و شیوه‌ی ترجمه‌ی متون عربی را به شکلی جامع و البته مختصر بیان کنیم. کتاب حاضر دارای ویژگی‌های زیر است:

الف حجم قواعد را به‌صورتی جامع و به دور از «اضافه‌گویی» و «حاشیه‌پردازی» بیان کرده‌ایم تا ضمن یادگیری درست قواعد، از هدر دادن اوقات بالارزش دانش‌آموزان جلوگیری کنیم.

ب سعی کرده‌ایم «کلیات مطالب» را در متن کتاب و جزئیات و نکات قابل توجه را در کنار صفحات یا در ذیل آن بیان کنیم که در ابتدا خواننده‌ی محترم کلیات قواعد را به شکلی منسجم و دقیق یاد

بگیرد و سپس جزئیات و نکات مربوط به آن‌ها را نیز بیاموزد.

ج تلاش شده تا برای «تثبیت امر یادگیری» به دنبال هر قاعده و نکته، چند تست بیاوریم تا دانش‌آموزان علاوه بر آزمون خود مطالب را نیز در ذهن به خاطر بسپارند.

د از آن جایی که آزمون‌های سراسری دارای «گزینه‌های استاندارد» هستند، لذا تصمیم گرفتیم که از آوردن تست‌های تألیفی به جز در مواردی اندک که تست آزمون وجود نداشت یا مناسب نبود خودداری کنیم تا دانش‌آموزان با شیوه‌های طراحی سؤالات آزمون‌های سراسری آشنا شوند. ضمن این که سعی شده از «تکرار تست‌ها» در قسمت‌های بعدی کتاب اجتناب شود.

ه یکی از برجسته‌ترین ویژگی‌های این کتاب که شاید بتوان به همین علت آن را کم‌نظیر دانست، توجه و عنایت خاص به «فن ترجمه» و «تعریف» است که تلاش بسیار شده تا شیوه و اسلوب‌های ترجمه و تعریف «به نحوی جدید، جامع و کامل» ارائه شود. همچنین در پاسخ‌نامه‌ی تشریحی این مجموعه بیشتر تست‌ها دارای ترجمه هستند چرا که در آزمون‌های سال‌های اخیر بیش‌ترین توجه به فهم متون و درک مطلب بوده است.

و ملاک و بنای ما در بیان قواعد و شیوه‌های ترجمه، کتاب‌های «سه‌ساله دبیرستان» است و چون مبنای سؤالات آزمون‌های سراسری نیز همین است، سعی کردیم از بیان مطالب اضافی و حاشیه‌ای جلوگیری کنیم. به همین خاطر در اغلب صفحات این مجموعه (که نکات و قواعد در کنار صفحات اشاره شده) به «کتاب‌های دبیرستانی» استناد کرده‌ایم.

ز یکی دیگر از شاخصه‌های مهم این کتاب «پاسخ‌نامه‌های تحلیلی و جامع» آن است که در آن تلاش شده علاوه بر پاسخ درست گزینه و تحلیل یک‌یک آن‌ها، به قواعد مربوط به هر گزینه نیز اشاره شود تا دانش‌آموز در ضمن خواندن پاسخ‌نامه یک‌بار دیگر قواعد را «مرور» کرده باشد.

ح از ویژگی‌های دیگر این مجموعه «بیان قواعد به صورت نموداری» است که در پایان هر قسمت یا فصل، مجموعه‌ی قواعدی که بیان شده به شکلی منسجم ترسیم گردیده که این «توصیف نموداری» در یادگیری کلی قواعد و مرور آن‌ها بسیار مؤثر است.

نحوه استفاده از کتاب عربی جامع کنکور

برای دانش‌آموزان سال اول، دوم و سوم دبیرستان

این کتاب، تمامی قواعد سال اول، دوم و سوم دبیرستان رشته‌های ریاضی، تجربی، فنی حرفه‌ای و کار و دانش را پاسخ می‌دهد. توصیه می‌شود این عزیزان جهت استفاده از کتاب به نکات زیر دقت کنند:

۱ جهت بهره‌گیری مطلوب از کتاب «عربی جامع کنکور» ابتدا فهرست «سال به سال» که در پایین فهرست کتاب آمده است را مشاهده کنید تا متوجه شوید کدام‌یک از موضوعات مطرح شده مربوط به پایه‌ی شما عزیزان است. البته معرفی کتاب‌های درسی دوم و سوم دبیرستان - به عنوان منابع کنکور - را نیز در کتاب برایتان آورده‌ایم که می‌توانید به صفحات ۱۱ و ۱۲ مراجعه کنید.

۲ پس از مطالعه‌ی قواعد طرح شده در این کتاب، نیازی به پاسخ دادن به آزمون‌های آخر هر قسمت نمی‌باشد، بلکه بهتر است به کتاب درسی خود رجوع کرده و تمرینات آن درس را به طور کامل پاسخ دهید.

۳ همزمان با مطالعه‌ی قواعد هر درس با استفاده از این کتاب، ترجمه‌ی متن، تمرینات و کارگاه ترجمه‌ی آن درس را نیز مطالعه کنید چرا که ترجمه نقش بسزایی در کسب نمرات بالاتر دارد.

۱۴ یکی از راه‌های موفقیت در امتحانات طول سال تحصیلی، حل سؤالات امتحانی سال‌های قبل است. حتی‌المقدور سعی کنید از کتاب‌هایی استفاده کنید که سؤالات هر سال را مطابق با ترتیب درس‌ها، تقسیم‌بندی و تفکیک نموده‌اند، مانند کتاب عربی مرجع نهایی انتشارات مهرماه مخصوص دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان!

۱۵ در قسمت ضمايم اين كتاب، فهرست كاملي از لغات و عبارت‌های مهم كتب درسی سه ساله‌ی دبیرستان به تفکیک حروف الفبا آمده است. پیشنهاد می‌شود در پایان سال تحصیلی و جهت آمادگی امتحان خردادماه این لغات و عبارت‌ها را حتماً مرور نمایید.

۱۶ دانش‌آموزانی که در آزمون‌های آزمایشی مختلف ثبت‌نام کرده‌اند و هر دو -سه هفته یکبار باید در آزمون شرکت کنند، می‌توانند همراه با مطالعه‌ی قواعد هر درس، آزمون‌های آخر آن مبحث را نیز حل کنند به این شرط که حتماً پاسخ‌نامه‌ی تشریحی را هم مطالعه نمایند.

تشکر و سپاسگزاری

در پایان از همه‌ی عزیزان و دلسوزانی که به نحو مستقیم و غیرمستقیم در شکل‌گیری این اثر نقش داشتند قدردانی کرده و از خداوند متعال برای ایشان موفقیت و آرامش آرزو مندیم. ابتدا از همسر و خانواده‌ی صبورمان که در مراحل آماده‌سازی اولیه و ویرایش چاپ‌های مختلف این کتاب سهم بسزایی داشتند، نهایت سپاسگزاری را داریم. جناب آقای احمد اختیاری مدیریت محترم انتشارات که با سازماندهی همه‌ی امکانات موجود در انتشارات و توجه خاص شخصی به این درس و کتاب، شایسته‌ی تشکر ویژه می‌باشند. استاد محترم جناب آقای مهران ترکمان که لطف نموده و نظرات کارشناسانه و اصلاحی خود را در اختیار ما گذاشتند شایسته‌ی تقدیر و سپاس می‌باشند. هم‌چنین ویراستاران گرامی جناب آقای محمد نظری و سرکار خانم مریم آقایاری که با دلسوزی و همت بسیار، این اثر را ویرایش نمودند. سایر دوستان و همکاران انتشارات، گروه گرافیک و صفحه‌آرایی آقای علیرضا تاجیک، خانم هدیه مرادی و آقای نادر بهادران، طراح جلد آقای رضا باغبانی، تایپیست گرامی آقای علی احمد زمانی و نیز سایر دوستان دخیل در چاپ و فروش، خانم فریده گل محمدی، آقای سعید قاسمی و آقای عباس گودرزی مدیر فروش محترم شایسته‌ی قدردانی می‌باشند.

هم‌چنین کمال تشکر و سپاس از دوستانی که در چاپ‌های قبلی این کتاب دخیل بودند: آقایان محمدامین سالاریان، شارخ پاشایی، علیرضا حاجی‌پورخمسه، مجتبی فریدون‌خان، احمد داس‌زرین و امیر کاظمی و سرکار خانم مهکامه شربتدار.

در پایان آرزو مندیم ضمن استفاده از مطالب این کتاب، ایرادات و انتقادات و البته پیشنهادات خود را برای ما ارسال فرمایید. مسلماً در چاپ‌های بعدی نسبت به رفع این موارد اقدام خواهد شد.

ارادتمند عزیزان

حسین منصوری

سید هادی هاشمی

بیان دیدگاه‌ها و نظرات

ایمیل: mansouri.hossein@gmail.com

hashemi.hadi2000@gmail.com

پیامک: ۳۰۰۰۷۲۱۲۰

انواع کلمه

هر یک از کلمات معنادار در زبان عربی می‌تواند اسم، فعل یا حرف باشد. اسم و فعل، کلماتی هستند که به تنهایی معنا دارند اما حرف‌ها، دارای معنای مستقل نیستند بلکه تنها در صورتی معنادار می‌شوند که در جمله و به همراه کلمات دیگری به کار روند.

مثال: ذَهَبَ (فعل)، التَّلْمِيزُ (اسم)، مِنْ (حرف)

✓ **اسم‌ها** دارای نشانه‌های منحصر به فردی هستند که معمولاً به وسیله‌ی آن‌ها شناخته می‌شوند:

- (۱) أَلْ مثال: المدرسة، المعلم
(۲) تنوین (ـِ) مثال: محمدٌ، رجلاً، کتابٌ
(۳) مضاف بودن (اضافه شدن به اسم دیگر) مثال: رَيْتِي، بابُ البيت
(۴) منادی بودن (قرار گرفتن بعد از «یا») مثال: يا عَلِيّ، يا قَدُسُ
(۵) مجرور بودن (ـِ) مثال: فِي البيتِ، عَنْ خَيْرِ
◀ هر یک از اسم‌ها دارای ۷ ویژگی هستند که می‌بایست آموخته شوند:

- (۱) مذکر / مؤنث
(۲) مفرد / مثنی / جمع
(۳) جامد / مشتق
(۴) معرفه / نکره
(۵) معرب / مبنی
(۶) منصرف / غیر منصرف
(۷) منقوص / مقصور / ممدود / صحیح الآخر

✓ **فعل‌ها** نیز دارای ویژگی‌هایی هستند که برای تشخیص آن باید به این ویژگی‌ها توجه کنیم:

الف) ویژگی‌هایی که باید قبل از کلمه به دنبال آن باشیم.

آمدن «قد - ما - لن - أن - سَ - سوف - لم - لَمَّا» بر سر کلمه:

مثال: قد فرح - ما ذَهَبَ - لن ينجح - سوف ينظر - لَمَّا يصبر

ب) ویژگی‌هایی که باید آخر کلمه به دنبال آن باشیم:

• وجود ضمائر «ت - ثما - ثم - ت - ثما - ثن» در پایان کلمه:

مثال: نصرت - نصرتُما - ذهبتُما - صليتُما - إكتسبْتُما - فرحتُني

• وجود «ث» ساکن (علامت تأنیث در افعال) در پایان کلمه:

مثال: ذهبتُ - انصرفتُ - دعتُ - قالتُ

• مجزوم شدن کلمه: لم يصبر - إن يجتهد ينجح

• آمدن «نون» تأکید در آخر کلمه يصبرن - نذهبن

یادداشت:

اسم

فصل اول: اسم

- ۱- اسم از نظر جنس ☐ مطالعه‌ی درسنامه
- ۲- اسم از نظر عدد ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودارها
☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای منتخب
- ۳- اسم جامد و مشتق ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودار
☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای منتخب
- ۴- اسم معرفه و نکره ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودار
☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای منتخب
- ۵- اسم منصرف و غیر منصرف ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودار
☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای منتخب
- ۶- اسم معرب و مبنی ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودار
☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای منتخب
- ۷- اسم از نظر حرف آخر ☐ مطالعه‌ی درسنامه
☐ مرور نمودار
- ☐ نمودار جامع اسم
- ☐ مرور نهایی فصل
- ☐ پرسش‌های چهار گزینه‌ای جمع‌بندی فصل اول

توضیحات:

در کنکور سراسری سؤالات این فصل به صورت غیر مستقیم می‌آید یعنی به عنوان جزئی از سؤالات دیگر پرسیده می‌شود. به عبارت دیگر مباحث این فصل مقدمه‌ای برای سایر مباحث هستند.

در این بین، بخش‌های جامد و مشتق، معرب و مبنی، منصرف و غیرمنصرف، نمود بیشتری در سؤالات دارند. توصیه‌ی اکید ما این است که بر مباحث این فصل تسلط پیدا کنید، چرا که یکی از بزرگ‌ترین پیش‌نیازهای فصل‌های بعد، همین فصل اول می‌باشد. اگر از همین فصل اول، محکم گام برداشته و حرکت کنید به یاری خداوند تا آخرین مطلب را بدون هیچ مشکلی یاد خواهید گرفت. پس در مطالعه و یادگیری این فصل کمال دقت و توجه خود را معطوف نمایید.

١٦٢- عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) تحترم أخواتك أباك في جميع الأحوال! يُحترم أبوك في جميع الأحوال!
- (٢) سمع المقاتلون صوت الانفجار من بعيد! سُمعت صوت الانفجار من بعيد!
- (٣) ينصر الله المسلمين إن اتحدوا جميعاً! ينصر المسلمين إن اتحدوا جميعاً!
- (٤) يفضل الله ذا العلم على الآخرين في الآخرة! فضل ذا العلم على الآخرين في الآخرة!

(سراسرى هنر ٨٩)

١٦٣- عَيْنَ الْفِعْلِ الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) أكرم والدي بإطاعتكما و الاهتمام بأوامرهما!
- (٢) أريد ألا تُخبر الآخرين بما أنفقته في سبيل الله!
- (٣) لا يمكن لنا أن نغير يوم إجراء المسرحية!
- (٤) لا تسمح أن يُترك احترام الصغار بسبب صغرهم!

(سراسرى رياضى ٨٨)

١٦٤- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الْبِنَاءِ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) وجد الصياد سمكة عظيمة في البحر: وجدت سمكة عظيمة في البحر! (٢) نصركم الله في مواقع كثيرة: نُصرتُم في مواقع كثيرة!
- (٣) أصدق قولك إذا كان حقاً: يصدق قولك إذا كان حقاً!
- (٤) أجعل عزتي في الصدق: أجعل عزتي في الصدق!

(سراسرى تجربى ٨٨)

١٦٥- عَيْنَ الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) طرد الشيطان لأنه ما سجد للذى امر به!
- (٢) بعض الناس يخاف من الله و يطيع ما يطلبه منه!
- (٣) الذى يحب التور و الهداية يهرب من الجهل و الظلمة!
- (٤) يبقى الإنسان على الملكة التى اكتسبها بالتكرار و التمرين!

(سراسرى زبان ٨٨)

١٦٦- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) لنا بيت صغير جميل يُفتح بابه على حديقة.
- (٢) نحن نُهيننا عن الإفراط و التفریط فى الإنفاق.
- (٣) هناك حكاية رائعة تُحكى حول تضحيات المقاتلين.
- (٤) أنت دُعيتك إلى بيت عمّتي بمناسبة حفلة ولادة بنتها.

(سراسرى زبان ٨٧)

١٦٧- عَيْنَ الْخَطَأِ لِلْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) أرشدتنا معلّمتنا إلى الانتخاب الصحيح: أرشدنا إلى الانتخاب الصحيح!
- (٢) تحمل أختي معها حقيبة جميلة خضراء: تُحمل حقيبة جميلة خضراء.
- (٣) دعيتك أُمى إلى حفلة عرس أختي: دُعيتك إلى حفلة عرس أختي.
- (٤) يذكر المؤمنون النعم الإلهية كثيراً! تُذكر النعم الإلهية كثيراً!

(سراسرى رياضى ٨٧)

١٦٨- «عَلَّقْ جرس قوى على الباب يسمع صوته من بعيد». عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَعْلُومِ:

- (١) عَلَّقْنَا جرساً قوياً على الباب سمعنا صوته ...
- (٢) عَلَّقْنَا جرساً قوياً على الباب يسمع الناس صوته ...
- (٣) عَلَّقَ والدي جرساً قوياً على الباب أسمع صوته ...
- (٤) عَلَّقْتُ جرساً قوياً على الباب يسمع الناس صوته ...

(سراسرى زبان ٨٦)

١٦٩- «بقدر الكد تكتسب المعالي». عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَعْلُومِ:

- (١) اكتسبنا المعالي!
- (٢) تكتسب المرأة المعالي!
- (٣) نكتسب المعالي!
- (٤) يكتسب الرجل المعالي!

(سراسرى هنر ٨٦)

١٧٠- «الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَيْسُوا أَمْوَاتًا». عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَعْلُومِ: «الَّذِينَ ... لَيْسُوا أَمْوَاتًا».

- (١) قتلهم المشركين
- (٢) قتلهم الكفار
- (٣) قتلهم المشركون
- (٤) قتلوا بيد الكفار

(سراسرى زبان ٨٥)

١٧١- «علينا أن نواجه الحياة بنظرة طيبة و نعلم أن إرضاء الناس غاية لا تدرك». عَيْنَ عِدَدِ الْأَفْعَالِ الْمَبْنِيَّةِ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) واحد
- (٢) اثنان
- (٣) ثلاثة
- (٤) لا يوجد

(سراسرى هنر ٨٤)

١٧٢- «أنزل الله علينا النعم السماوية». عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) أنزلت علينا النعم السماوية.
- (٢) أنزلت علينا النعم السماوية.
- (٣) أنزل علينا النعم السماوية.
- (٤) أنزل علينا النعم السماوية.

(سراسرى انساني ٨٣)

١٧٣- عَيْنَ الْمَبْنِيِّ لِلْمَعْلُومِ:

- (١) كتب الله عليكم الصيام!
- (٢) يعرف الناس بسلامتهم!
- (٣) يعرف الصديق الوفي عند الشدائد!
- (٤) أيها الطلاب، منعتهم من التكاثر!

(سراسرى تجربى ٨٣)

١٧٤- عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي الْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ: «لا يَهْدِي اللَّهُ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ».

- (١) لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.
- (٢) لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ.
- (٣) لا يَهْدِي اللَّهُ الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ.
- (٤) لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

(سراسرى تجربى ٨١)

١٧٥- عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْمَبْنِيِّ لِلْمَجْهُولِ:

- (١) تُقام الاحتفال العظيمة في المدرسة.
- (٢) دُعِيَ المسلمين إلى الحق.
- (٣) كان فتى يُعرف الناس بالذكاء.
- (٤) يُعرف الاصدقاء الاوفياء عند الشدائد.

(سراسرى هنر ٨١)

نمودار خلاصه قواعد فعل

۱ مرفوعات

۱ اعراب کلمات بر حسب نقشی که آن‌ها در جمله ایفا می‌کنند می‌تواند یکی از ۴ دسته‌ی زیر باشد:

- ✓ مرفوعات (مانند فاعل)
- ✓ منصوبات (مانند مفعول به)
- ✓ مجرورات (مانند مضاف‌الیه)
- ✓ توابع (مانند صفت)

لازم به ذکر است در این کتاب به جهت سهولت یادگیری، بخش نواسخ که نیمی از آن جزو مرفوعات و نیمی از آن جزو منصوبات است را به عنوان مبحثی مستقل آورده‌ایم. خوب است بدانید پس از مشخص کردن نقش کلمات می‌بایست اعراب (مرفوع، منصوب، مجرور، معزوم) و نوع اعراب (اصلی، فرعی، محلی، تقدیری) آن‌ها را تعیین کنیم. مرفوعات شامل موارد زیر است که هریک را مفصلاً بررسی خواهیم کرد.

۱- فاعل ۲- نائب فاعل ۳- مبتدا ۴- خبر

✓ فاعل و نائب فاعل:

الف- فاعل: به جمله‌ای که با فعل شروع می‌شود، «جمله‌ی فعلیه» گویند و ارکان اصلی آن فعل و فاعل (و گاهی مفعول به) است. فاعل انجام‌دهنده‌ی کار است که همیشه بعد از فعل می‌آید و «مرفوع» است. فعل باید از نظر جنس (مذکر و مؤنث) با فاعل مطابقت کند.

مثال: ذَهَبَ التَّلْمِیْذُ. ذَهَبَتْ التَّلْمِیْذَةُ.

فعل فاعل و مرفوع فعل فاعل و مرفوع

فعل غایب همیشه اول جمله به صورت مفرد می‌آید چه فاعل مفرد باشد و چه نباشد.

مثال: نَجَحَ الْمُؤْمِنُ. نَجَحَ الْمُؤْمِنَانِ. نَجَحَ الْمُؤْمِنُونَ.
نَجَحَتْ الْمُؤْمِنَةُ. نَجَحَتْ الْمُؤْمِنَتَانِ. نَجَحَتْ الْمُؤْمِنَاتُ.

نکات کتاب

◀ درک معنا و مفهوم جمله برای ما مطمئن‌ترین راه برای تشخیص نقش کلمات است.

(عربی ۱، درس ۹)

◀ ارکان جمله‌ی فعلیه، فعل و فاعل است و هیچ فعلی بدون فاعل امکان ندارد.

(عربی ۱، درس ۹)

◀ فعل از لحاظ مذکر و مؤنث بودن تابع فاعل خود می‌باشد.

مذکر: يَدْخُلُ الْمُؤْمِنُ الْجَنَّةَ.

مؤنث: تَدْخُلُ الْمُؤْمِنَةُ الْجَنَّةَ.

(عربی ۱، درس ۹)

پاسخ نامه

✓ ۱. این جمله دارای سه فعل است که هر سه از نوع مبني للمجهول هستند و اصلاً فاعل ندارند. فعل‌های «جَعَلْتُ»، «لَا تُدْرِكُ» و «يُسَبِّحُ» بنابراین گزینه‌ی (۱) صحیح است.

✓ ۲. فعل اول «تَجَرَى» است که فاعل آن «الرياح» بلافاصله بعد از آن آمده است. فعل دوم هم «لَا تَشْتَهِي» است که فاعل آن «السَّفِينُ» بوده و بلافاصله بعد از آن آمده است. بنابراین گزینه‌ی (۱) صحیح است.

تست نمونه

۱. «هناك أسرار جعلت للعالم، لا تدرك إلا بعد أن يُسَبِّحَ خالقها» عَيْنُ الْفَاعِلِ: (سراسری ریاضی ۸۶)

- (۱) ليس هناك فاعل (۲) الاسم الظاهر: خالق
(۳) الضمير المستتر في «تدرك»: أنت (۴) «ت» في «جعلت» و «أنت» في «تدرك»

۲. ما هو الفاعل في الجملة التالية على الترتيب؟ «تجری الرياح ما لا تشتهي السفن»

- (۱) الرياح/ السفن (۲) هي/ هي (۳) أنت/ السفن (۴) الرياح/ أنت

نکات تکمیلی

نکته ۱: اگر فاعل قبل از فعل بیاید در این صورت جمله از نوع اسمیه بوده و آن کلمه فاعل نبوده و مبتدا است. دقت کنید که فعل باید از نظر جنس و عدد با مبتدا مطابقت کند. مثل: التَّلَامِیْذُ ذَهَبُوا.

نکته ۲: در جملات فعلیه تمامی نقش‌ها به جز فاعل می‌توانند قبل از فعل بیایند. این امر ممکن است شما را به اشتباه بیندازد. در این موارد باید از معنا کمک گرفت. مثل: إِيَّاكَ نَعْبُدُ. - الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ.

مفعول به مفعول فیه

نکته ۳: ضمیر بارز را در فارسی شناسه یا «نهاد پیوسته» گویند و هنگام صرف فعل ظاهر می‌شود. در عربی هنگام صرف فعل، حروفی که به «لام الفعل» اضافه می‌شوند، «فاعل ضمیر بارز» هستند، به جز صیغه‌ی «أَنْتَ» و «أَنْتِ» ماضی (لِلْغَائِبَةِ، لِلْغَائِبَتَيْنِ) که «ت» علامت تأنیث است.

مثال: خَرَجْتُ («ت» ضمیر بارز و فاعل)، خَرَجْتُ («ت» علامت تأنیث، فاعل ضمیر مستتر هی)، خَرَجْنَا («ا» ضمیر بارز و فاعل)

نکته ۴: دقت کنید که از میان صیغه‌های ۱۴ گانه ماضی و مضارع و ۶ صیغه‌ی امر مخاطب، تنها ۸ صیغه ضمیر بارز ندارند که از این میان صیغه‌های ۱ و ۴ ماضی و مضارع ممکن است فاعل آن‌ها اسم ظاهر یا ضمیر مستتر باشد و صیغه‌های ۷، ۱۳ و ۱۴ مضارع و ۱ امر حتماً فاعل آن‌ها مستتر است.

نکات کتاب

❖ فعل اگر در ابتدای جمله به صورت مفرد بیاید ولی فاعل آن جمع باشد در ترجمه فعل را به صیغه جمع ترجمه می‌کنیم.

كَتَبَ التَّلَامِيذُ (دانش‌آموزان نوشتند)

(عربی ۱، درس ۹)

❖ تمامی قواعدی که درباره‌ی فعل با فاعل گفتیم درباره‌ی فعل با نائب فاعل مطابقت می‌کند از قبیل پس از فعل قرار گرفتن و مرفوع بودن و تبعیت فعل از جهت جنس. كَتَبْتُ رِسَالَةً

(عربی ۲، درس ۸)

❖ فاعل در صیغه‌های ۷، ۱۳ و ۱۴ مضارع و امر مفرد مذکر مخاطب همیشه مستتر است و نباید ذکر شود و اگر ضمیری بیاید فقط برای تأکید است. أَذْهَبُ أَنَا (فاعل «أنا» مستتر)

❖ فاعل در یک جمله‌ی فعلیه به یکی از سه صورت زیر می‌آید:

۱- اسم ظاهر: جَاءَ تَلَمِيذٌ (فاعل: «تلمیذ» اسم ظاهر)

۲- ضمیر بارز (آشکار): جِئْتُ (فاعل «ت» ضمیر بارز) (اگر ضمایر متصل مرفوعی یا فاعلی را به یاد داشته باشید این ضمایر همیشه نقش فاعل یا نائب فاعل یا اسم «کان» را دارند.)

۳- ضمیر مستتر (پنهان): اِذْهَبْ (فاعل: «أنت» مستتر)

فاعل بعد از فعل و غالباً بدون فاصله می‌آید ولی ممکن است بین فعل با فاعل فاصله بیافتد لذا باید به جمله و ترجمه‌ی آن دقت شود.

مثال: جَاءَ مِنَ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ ، كَتَبَ هَا التَّلَامِيذُ

فعل

فاعل

مفعول به فاعل

ب- نائب فاعل: قبلاً از نائب فاعل در قسمت «مجهول کردن فعل» سخن گفتیم و دانستیم که وقتی فاعل کاملاً مبهم باشد، فعل مجهول است و به جای فاعل، نائب فاعل می‌آید و همان قواعدی که درباره‌ی رابطه‌ی فعل با فاعل گفتیم بر رابطه‌ی فعل با نائب فاعل نیز حاکم است، بنابراین نائب فاعل نیز به سه صورت می‌آید:

۱- اسم ظاهر: كَتَبَ عَلَيْكَ الصِّيَامُ. (نائب فاعل: «صيام»)

۲- ضمیر بارز (آشکار): هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ. (نائب فاعل ضمیر بارز «نا» در «رُزِقْنَا»)

۳- ضمیر مستتر (پنهان): لَمْ تُبْعَثْ لَجَمْعِ الْمَالِ. (نائب فاعل ضمیر «نحن» مستتر در «تُبْعَثْ»)

اگر ضمایر متصل نصبی و جرّی (ه-هما-هم-ها ...) به آخر فعلی بچسبند به هیچ وجه نقش فاعل یا نائب فاعل ندارند بلکه صددرصد مفعول به هستند.

مثال: ضَرَبَ التَّلَامِيذُ.

پاسخ نامه

✓ ۱. در گزینه «۱» فعل «تَحْضَى» مجهول است و نائب فاعل آن «نِعم» می‌باشد. در گزینه‌ی «۲» فعل مجهول «يَعْرِفُ» به همراه نائب فاعل «قدر» و در گزینه‌ی «۳» فعل مجهول «أَعْطَيْتُ» به همراه نائب فاعل «الجائزة» به کار رفته است. فعل «يَكْتَبُ» در گزینه‌ی «۴» معلوم است. بنابراین گزینه‌ی «۴» صحیح است.

✓ ۲. در گزینه‌ی «۱» کلمه‌ی «الأشياء» نائب فاعل و از نوع اسم ظاهر است. در گزینه‌ی «۲» کلمه‌ی «وفد» نائب فاعل و از نوع اسم ظاهر است. در گزینه‌ی «۳» ضمیر «ت» که به آخر فعل چسبیده، نائب فاعل از نوع ضمیر بارز است. در گزینه‌ی «۴» کلمه‌ی «الإنسان» نائب فاعل و از نوع اسم ظاهر است. بنابراین گزینه‌ی «۳» صحیح است.

✓ ۳. در این سؤال دو فعل مجهول داریم که باید نائب‌فاعل‌ها را پیدا کنیم. فعل «سُئِلْتُ» از آن‌جا که بعد از فعل نه اسم مرفوعی آمده و نه ضمیر بارز لذا نائب فاعل ضمیر مستتر «هی» است. (که به «المؤودة» برمی‌گردد). فعل «قُتِلْتُ»، بعد از این فعل هم نه اسم مرفوعی آمده و نه ضمیر بارز، لذا نائب فاعل ضمیر مستتر «هی» است. (که به «المؤودة» برمی‌گردد) بنابراین گزینه‌ی «۲» صحیح است.

تست نمونه

۱. عَيْنَ مَا لَيْسَ فِيهِ النَّائِبُ لِلْفَاعِلِ:

(۱) لَا تُحْضَى نِعْمَ اللَّهِ عَلَيْنَا إِنْ نَعَدَهَا !

(۲) عَسَى أَنْ يَعْرِفَ قَدْرَ الْمُصْلِحِينَ فِي الْعَالَمِ !

(۳) أُعْطِيتَ الْجَائِزَةَ لَهُ بِسَبَبِ كَشْفِهِ الْمَهْمِ !

(۴) لَا يُكَذِّبُ الْمُؤْمِنُ بِالَّذِينَ لَأَنَّهُ كَلَّمَ صَدَقًا !

۲. فِي أَيِّ عِبَارَةٍ نَائِبُ فَاعِلِ ضَمِيرِ بَارِزٍ؟

(۱) تُعْرِفُ الْأَشْيَاءُ بِأُذْدَادِهَا !

(۲) أَرْسَلَ وَفْدٌ إِلَى الْقَاضِي !

(۳) إِنِّي بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ !

۳. مَا هُوَ نَائِبُ الْفَاعِلِ فِي «وَ إِذَا الْمَوْؤَدَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ»؟

(۱) المَوْؤَدَةُ، هي مستتر

(۲) هي المستتر، هي المستتر

(۳) المَوْؤَدَةُ، ت

(سراسری تجربی ۸۷)

نکات تکمیلی

نکته ۱: زمانی فاعل به صورت «مستتر» می‌آید که یا فاعل یکبار در جملات قبل ذکر شده و به قرینه نیاز به ذکر آن نیست (جاءَ حميدٌ و ذهبَ) و یا این که چون مشخص است نیاز به ذکر آن نیست. مثل: أَكْتُبُ (بنویس)

نکته ۲: اگر مفعول به ضمیر متصل باشد و فاعل اسم ظاهر، اول مفعول به می‌آید، سپس فاعل. مثل: نَصَرَهُ اللَّهُ مفعول به فاعل

اما اگر هر دو ضمیر متصل باشند اول فاعل می‌آید سپس مفعول به. مثل: نَصَرْتُه [نصر (فعل)، «ت» (فاعل)، «ه» (مفعول به)]

نکته ۳: ضمایری همانند «إِيَّاكَ» همواره نقش مفعولی دارند، حتی اگر قبل از فعل بیایند و در ترجمه نیز همراه با «فقط، تنها» ترجمه می‌شوند. مثل: إِيَّاكَ نَعْبُدُ (إِيَّاكَ مفعول به و محلاً منصوب)

نکات کتاب

«عند» چنانچه ظرف مکان باشد معمولاً به صورت «نزد» و چنانچه ظرف زمان باشد به صورت «به هنگام، وقت» ترجمه می‌شود: **الكتاب عند التلميذ.**

(کتاب نزد دانش‌آموز است.)

نذهب إلى المسجد عند الغروب.
(به هنگام غروب به مسجد می‌رویم.)

(عربی ۲، علوم انسانی)

برخی از اسما شرط و استفهام که معنی قید زمان و مکان می‌دهند معمولاً «مفعول فیه» می‌باشند.

مثال: متى (چه وقت)، أين (کجا)، إذا (هرگاه)، أينما (هرجا) (عربی ۳، درس ۳)

برخی از مفعول فیه‌ها (ظروف) مبنی‌اند. مثال: لَمَّا (قبل از ماضی)، حیث، أمس، الآن، مُذ، مُنْذ، إذا و ...

✓ **مفعول فیه (ظرف):** اسمی است منصوب که زمان یا مکان انجام فعل را بیان می‌کند و متضمن معنای «فی» است، یعنی همیشه در معنای خود کلمه‌ی «در» را همراه دارد.

مثال: سافرت **یومَ الجمعة**. (در روز جمعه مسافرت کردم.)

أصلحو بين أخويكم. (در میان برادرانتان اصلاح کنید.)

چنانچه مشاهده می‌کنید «زمان» وقوع فعل را «یوم» نشان می‌دهد و «مکان» وقوع فعل را «بین» و در ترجمه‌ی این دو کلمه معنی «در» را می‌بینیم.

کلماتی مثل الآن، غداً (فردا)، أمس (دیروز)، صباح، قبل، بعد، ظهراً، صیفاً (تابستان)، مساءً (عصر)، عشاءً (شب)، لیلاً، نهراً، لحظةً، عنداً، لَمَّا (وقتی که)، أبداً، أسبوعاً (هفته)، دائماً، شهراً (ماه)، شتاءً (زمستان)، فوراً، حین (هنگامی که)، إذ، إذا (هنگامی که) و... را اصطلاحاً ظرف زمان و کلماتی مانند: فوق (بالا)، تحت (زیر)، أمام (مقابل)، وراء (پشت)، بین، عند، حیث (جایی که)، خلف (پشت)، جنباً، یمیناً (سمت راست)، یساراً (سمت چپ)، نحوً (به‌سوی)، قبل، لَمَّا (نزد)، حوال (پیرامون)، لدى (کنار، نزد)، خلال (بین) و... را اصطلاحاً ظرف مکان گویند و چون غالباً معنای حرف جر «فی» را به همراه دارند به همه‌ی آن‌ها «مفعول فیه» می‌گویند.

مثال: **يُحاسبُ الله الناس يومَ القيامة.** (مفعول فیه و منصوب)

طلب الأطفال من النبي أن يتوقف لحظةً **عندهم.** (مفعول فیه و منصوب)

تست نمونه

(سراسری انسانی ۸۱)

۱. عین العبارة التي تعین زمان وقوع الفعل:

- (۱) إنَّ يوم الجمعة من الأيام المباركة!
(۲) أصلى صلاة الصبح عند مطلع الفجر!
(۳) سخر الله الليل والنهار للإنسان!
(۴) و فوق كل ذي علم عليم!

(سراسری هنر ۲۹)

۲. میز الآیة الکرمة التي ما جاء فيها المفعول فیه:

- (۱) اليوم أكملت لكم دينكم!
(۲) فالله يحكم بينكم يوم القيامة!
(۳) قال الله هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم!
(۴) و لا يكلمهم الله يوم القيامة و لا يزكهم!

(سراسری ریاضی ۲۹)

۳. میز العبارة التي جاء فيها المفعول فیه منصوباً:

- (۱) أنزل القرآن في شهر رمضان!
(۲) شهر رمضان شهر الصيام!
(۳) يصوم المسلمون شهر رمضان!
(۴) حبَّ المؤمنون شهر الصيام!

پاسخ نامه

✓ ۱. در این سؤال در گزینه‌ی «۱» کلمه‌ی «یوم» وجود دارد اما بعد از «إنَّ» آمده و اسم «إنَّ» محسوب می‌شود. در گزینه‌ی «۲» کلمه‌ی «عند» وجود دارد که می‌توان قبل از آن حرف «در» را قرار داد پس ظرف زمان است. اما در گزینه‌ی «۳» دو کلمه‌ی «اللیل» و «النهار» وجود دارد اما «اللیل» مفعول به و «النهار» معطوف است و در پایان در گزینه‌ی «۴» کلمه‌ی «فوق» وجود دارد که اتفاقاً می‌توان قبل از آن حرف «در» قرار داد و این کلمه مفعول فیه است اما ظرف مکان است چرا که مکان انجام کار را نشان می‌دهد در حالی که سؤال، ظرف زمان را از ما خواسته است. بنابراین گزینه‌ی «۲» صحیح است.

✓ ۲. در گزینه‌ی «۱» کلمه‌ی «اليوم» مفعول فیه است چرا که می‌توانیم قبل از آن حرف «در» قرار دهیم. در گزینه‌ی «۲» نیز کلمه‌ی «بین» و «يوم» به کار رفته که به همان دلیل قبلی، مفعول فیه است. اما در گزینه‌ی «۳» اصلاً نمی‌توان قبل از کلمه «يوم» حرف «در» به کار برد لذا این کلمه مفعول فیه نیست بلکه «يوم» در این گزینه نقش خبر برای مبتدای «هذا» را دارد. در گزینه‌ی «۴» هم کلمه‌ی «يوم» مفعول فیه است چون می‌توانیم قبل از آن حرف «در» را به کار ببریم. بنابراین گزینه‌ی «۲» صحیح است.

✓ ۳. کلمه‌ی «شهر» در همه‌ی گزینه‌ها آمده است اما فقط در گزینه‌ی «۳» مفعول فیه است. این کلمه در گزینه‌ی «۱» مجرور به حرف جر است چون قبل از آن «فی» آمده است. در گزینه‌ی «۲» دو بار به کار رفته است، بار اول مبتدا و بار دوم خبر است. در گزینه‌ی «۴» هم کلمه‌ی «شهر» مفعول به است. گزینه‌ی «۳» صحیح است.

نکات تکمیلی

نکته ۱: باید توجه کرد که گاهی ظرف‌ها نقش‌های دیگری می‌پذیرند و در این صورت نمی‌توان در ترجمه قبل از آن‌ها، «در» گذاشت و دیگر مفعول فیه نیستند.

مثال: **يوم الجمعة يوم مبارك.** / هو الذي خلق الليل. / إنَّ يوم الفصل ميقاتهم أجمعين.

نکته ۲: در برخی جملات فعلیه، ظرف به خاطر اهمیت معنایی قبل از فعل می‌آید که ممکن است با مبتدا اشتباه گرفته شود که برای تشخیص باید از معنی کمک گرفت.

مثال: **اليوم أكملت لكم دينكم.** (امروز، دینتان را برایتان کامل کردم.)

ظرف

نکته ۳: اسم‌های اشاره و «کل» و «بعض» اگر قبل از اسامی ظروف بیابند ظرف محسوب شده و اسم بعد از آن‌ها نقش عطف بیان (برای اسم اشاره) و مضاف‌الیه برای کل یا بعض دارد.

مثال: **اسافر هذا اليوم**

ظرف

نکته ۴: کلمات این، متی، إذا و اینما اگر قبلشان حرف جر نیاید صددرصد نقش مفعول فیه (ظرف) دارند.

نمودار مفعول‌ها

چنان که می‌دانید در سال‌های اخیر توجه بیشتری به یادگیری و درک مفهوم متون شده و ترجمه‌ی سریع متون عربی در پاسخگویی به تست‌های درک مطلب در کنکور از مهم‌ترین فاکتورهای موفقیت در این درس است، برای پاسخگویی به متونی که در کنکور می‌آید بهتر است به نکاتی توجه کنید:

- معمولاً در مجموعه‌ی ۲۵ تست عربی کنکور سراسری، ۹ تست آن به درک مطلب و سؤالات آن برمی‌گردد و همین ۹ سؤال نیز سه دسته‌اند:
- الف) ۴ تست** مربوط به فهم و درک ما از موضوع و هدف متن است. این سؤالات را باید از طریق ترجمه‌ی صحیح و فهم متن، جواب داد.
- ب) ۲ تست** «التشکیل» مربوط به حرکت‌گذاری و اعراب کلمات است و باید علاوه بر ترجمه‌ی خوب به ترکیب و نقش کلمات و حرکت آخر آن‌ها توجه کنید.
- ج) ۳ تست** دیگر آن به تجزیه و ترکیب کلماتی برمی‌گردد که در متن مشخص می‌شود؛ تست‌های «الاعراب و التحلیل الصرفی».

☑ چگونگی پاسخ به تست‌های مفهوم و ترجمه متن (۴ تست)

- توصیه می‌شود قبل از خواندن و ترجمه‌ی متن، یکبار سؤالات را به دقت بخوانید و سپس به مطالعه و ترجمه‌ی متن بپردازید. البته ترجمه‌ی حدود ۶۰ درصد متن کافی است چرا که در تست‌های این بخش نیازی به ترجمه‌ی مو به مو متن نمی‌باشد و درک پیام کافی است.
- در زمان مطالعه‌ی متن هم می‌بایست کلماتی را که معنای آن‌ها را نمی‌دانید و همچنین کلماتی که از ظاهرشان برمی‌آید جزو کلمات کلیدی متن هستند، (مخصوصاً با توجه به سؤالات که ابتدا مطالعه کردید) علامت‌گذاری کنید. در نهایت سعی کنید با تمام دقت به سؤالات پاسخ دهید.
- دقت کنید که گاهی در یکی یا دو تا از این ۴ سؤال باید به جای گزینه‌ی صحیح، گزینه‌ی خطا را مشخص کنید. (مِيز الخطأ)
- گاهی سؤالی به عنوان «مفهوم متن» می‌آید که می‌بایست نزدیک‌ترین گزینه به مفهوم متن را انتخاب کنید. به عبارت دیگر شاید گزینه‌ای که به طور کامل بیان‌کننده‌ی مفهوم متن باشد را در بین الخطأ گزینه‌ها نیابید!

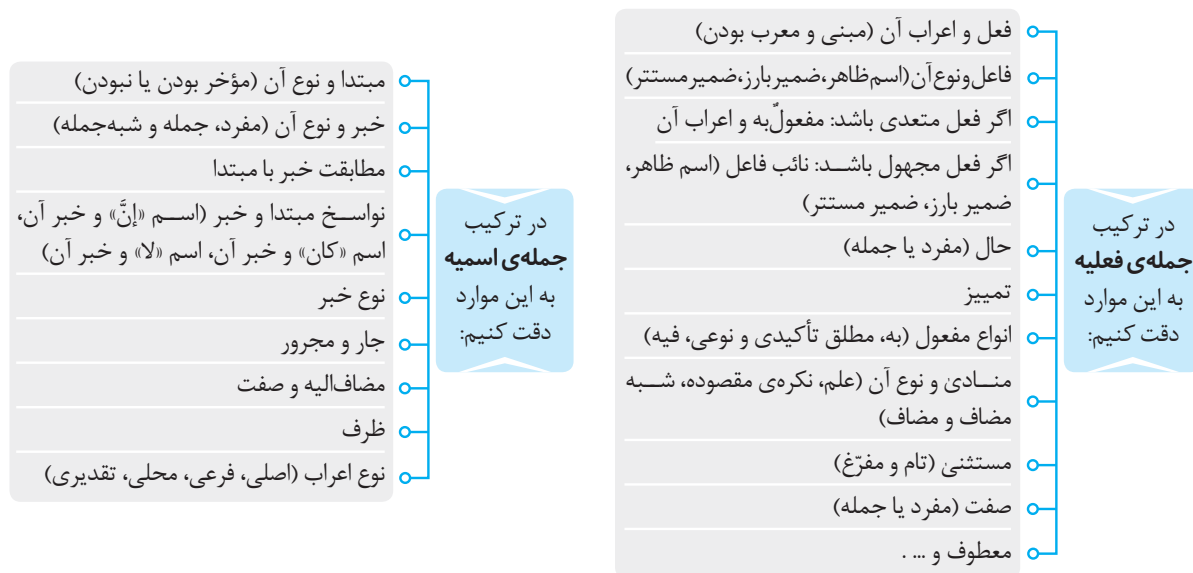
☑ چگونگی پاسخ به تست‌های «التشکیل» و «الاعراب والتحلیل الصرفی» (۳+۲ تست)

- در حل تست‌های تجزیه و ترکیب، دانستن کلیه‌ی قواعد تجزیه و ترکیب سه سال دبیرستان لازم است ضمن این که در حرکت‌گذاری به جز فعل‌ها حرکت آخر کلمات ملاک است که این مطلب نیز به دانستن قواعد تجزیه و ترکیب بستگی دارد. توصیه می‌شود در حرکت‌گذاری به نوع اعراب (ظاهری اصلی و فرعی، تقدیری و محلی) بسیار دقت کنید.
- ➔ با توجه به این که در گزینه‌های سؤالات «الاعراب والتحلیل الصرفی» ابتدا تجزیه‌ی کلمه‌ی موردنظر و سپس اعراب آن‌ها آمده است، پیشنهاد می‌شود که اگر به مبحث تجزیه در گزینه‌ها مسلط هستید سعی کنید خواندن گزینه‌ها را قسمت سمت راست آن‌ها آغاز کنید و اگر به مبحث ترکیب مسلط هستید خواندن گزینه‌ها را از قسمت سمت چپ آن‌ها شروع کنید.
- ➔ معمولاً از ۳ تست مربوط به تجزیه و ترکیب یکی از آن‌ها «اسم» و دوتای دیگر «فعل» هستند.
- ➔ در پاسخ به این ۵ سؤال، ابتدا گزینه‌ها را بررسی کنید تا تضاد بین آن‌ها را کشف کنید؛ به عبارت دیگر کلماتی که در گزینه‌ها با اعراب‌ها یا ویژگی‌های متضاد آمده‌اند را شناسایی کنید تا رد گزینه‌های نادرست راحت‌تر انجام شود.
- ➔ در برخی موارد یا متضادی پیدا نمی‌شود یا نهایتاً دو گزینه باقی می‌ماند، در این صورت می‌بایست تک‌تک کلمات را بررسی نمایید.
- ☑ در تجزیه‌ی کلمات موارد زیر را باید بدانیم:

اسم	فعل	حروف
۱ جنس	۱ نوع فعل (ماضی، مضارع و انواع آن‌ها)	۱ نام حرف (جر، ناصبه، عطف، مشبهه)
۲ تعداد اسم	۲ صیغه‌ی فعل (لغائب، للغائبین، ...)	بالفعل، نفی و نهی و استفهام و ...
۳ جامد و مشتق (نوع مشتق)	۳ مجرد یا مزید بودن فعل	۲ عامل یا غیر عامل بودن
۴ نکره و معرفه (نوع معرفه)	(و اگر مزید باشد باب فعل)	۳ نوع بناء حرف
۵ معرب و مبنی (و نوع بناء)	۴ لازم یا متعدی بودن	(چنان که قبلاً گفتیم حروف در ترکیب
۶ منصرف و غیرمنصرف بودن	۵ معرب و مبنی بودن (و نوع اعراب یا بناء)	نقشی ندارند.)
۷ اسم از نظر حرف آخر	۶ صحیح و معتل بودن (نوع معتل)	
	۷ معلوم یا مجهول بودن	

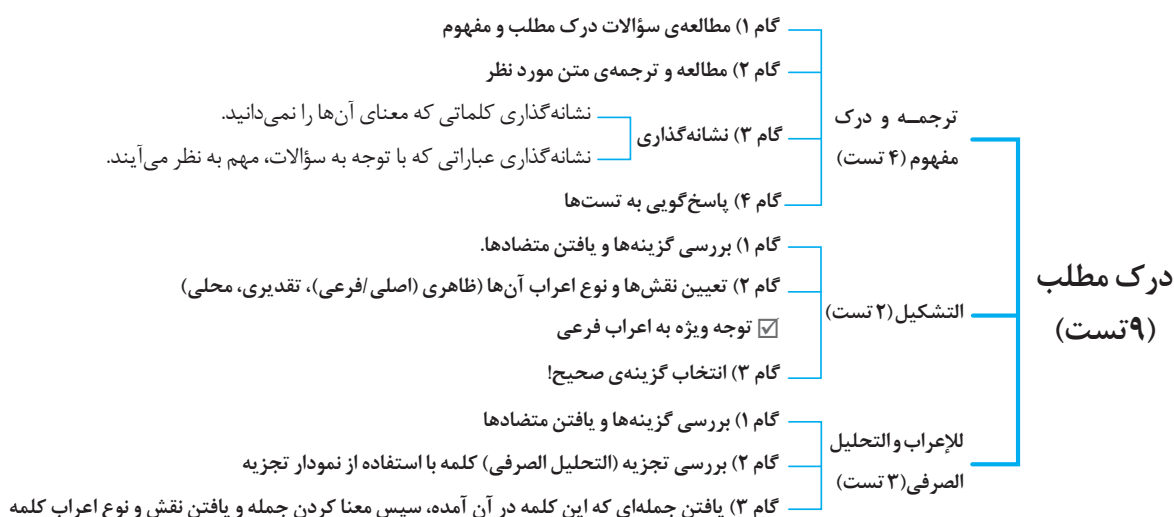

✓ در ترکیب جملات ضمن توجه به نوع جمله (اسمیه و فعلیه) به موارد زیر دقت کنیم:

- گاهی فعل و فاعل در جمله‌ی اسمیه و فعلیه مشترک است.
- قابل ذکر است که دانستن معنی جملاتی که برای تجزیه و ترکیب می‌آید بسیار ضروری است تا به عنوان مثال فاعل یا نائب فاعل بودن را از طریق معنی فعل بفهمیم.
- دقت کنید که در تجزیه (التحلیل الصرفی)، فعل متعدی را با لفظ «متعدّ»، فعل ماضی را با لفظ «ماضٍ» و فعل‌های معلوم و مجهول را با الفاظ «مبنی للمعلوم» و «مبنی للمجهول» نشان می‌دهند.
- از آن‌جا که فعل‌های مجهول دارای نائب فاعل می‌باشند، اگر در گزینه‌ای مشاهده نمودید که در قسمت سمت راست نوشته شده: «مبنی للمجهول» اما در قسمت سمت چپ نوشته شده: «فاعل» آن را حذف کنید.
- اگر اسمی «ال» داشته باشد همزمان معرفه و معرب است. همین‌طور اگر اسمی تنوین داشته باشد همزمان نکره (مگر این که اسم علم باشد) و معرب و منصرف است.

نمودار مراحل پاسخگویی به سؤالات درک مطلب

سراسرى تجربى ٨٧

◀ اقرأ النص التالي بدقة ثم أجب عن الأسئلة بما يناسب النص:

من أهم المشكلات التي يواجهها الإنسان هي مشكلة تلوث (ضد «النظافة») البيئة. فبعد أن نجح الإنسان في تحسين معيشته واجه مشكلات عديدة و ذلك نتيجة لجهله أسلوب المحافظة على سلامة البيئة، فلماذا علينا تدارك الموضوع قبل فوات الوقت! فالحقوق البيئية ذات وجهين، بمعنى أن من حقنا على الطبيعة أن نتولى الكشف عن أسرارها، و من حق الطبيعة علينا أن نحافظ عليها من التلوث!

١٠٧٨. نستنبط من النص أن

- (١) الحياة قد تحسنت بعدما سخر الإنسان الطبيعة!
 - (٢) مشكلة البيئة تحل، بشرط عدم استخراج أسرار الطبيعة!
 - (٣) التلوث من ثمرات سيطرة الإنسان على الطبيعة و البيئة، و هذا أمر طبيعي!
 - (٤) العلم، من جهة حسن الأوضاع و من جهة أخرى ألقي الإنسان فى بئر يصعب الخروج منها!
١٠٧٩. تحولت الأمور في البيئة إلى ضد مصالح الانسان

- (١) حين ترك الإنسان الطبيعة و اهتم بنفسه!
 - (٢) بعدما كثرت المشكلات المعيشية و لم تحل!
 - (٣) بعد الاختراعات الصناعية و سيطرة الإنسان على الطبيعة!
 - (٤) حين نسي الإنسان أن من واجبه دراسة أوضاع البيئة و تغييراتها!
١٠٨٠. «علينا تدارك الموضوع قبل فوات الوقت»، يفهم من العبارة أنه

- (١) قد فات زمن الإصلاح فلذلك جبرانه من المحالات!
- (٢) تدارك فرصة تحسين الأوضاع من واجباتنا الأساسية!
- (٣) لم تنقُ الفرصة أبداً، فعندنا مجال واسع في هذا الأمر!
- (٤) إمكان تحسين أوضاع البيئة موجود ولكن بشرط الإسراع!

١٠٨١. عَيِّن الخطأ:

- (١) كان مقدار التلوث فى الماضى أكثر من زماننا هذا.
- (٢) أصبح التلوث من الموضوعات الخطرة لحياة الإنسان.
- (٣) الإنسان بأعماله الجنونية لا يسمح للآخرين أن يتنعموا بالبيئة.
- (٤) لا يعلم الإنسان طريق الاستفادة من البيئة فيخربها بعض الأحيان.

◀ عَيِّن الصحيح فى التشكيل: (١٠٨٢ و ١٠٨٣)

١٠٨٢. «بعد أن نجح الإنسان فى تحسين معيشته واجه مشكلات عديدة»:

- (١) بَعْدَ - نَجَحَ - مَعِيشَةً - وَاجَهَ
- (٢) أُنْ - الْإِنْسَانُ - تَحْسِينٍ - مَعِيشَةٍ
- (٣) الْإِنْسَانُ - تَحْسِينٍ - وَاجَهَ - مُشْكَلاتٍ
- (٤) تَحْسِينٍ - مَعِيشَةٍ - مُشْكَلاتٍ - عَدِيدَةٍ

١٠٨٣. «علينا تدارك الموضوع قبل فوات الوقت، فالحقوق البيئية ذات وجهين»:

- (١) الْمَوْضُوعُ - قَبْلَ - الْحَقُوقِ - ذَاتَ
- (٢) عَلَيْنَا - تَدَارَكَ - الْمَوْضُوعِ - قَوَاتٍ
- (٣) تَدَارَكَ - الْمَوْضُوعِ - قَبْلَ - الْقَوَاتِ
- (٤) قَوَاتٍ - الْقَوَاتِ - الْبَيْئَةِ - وَجْهَيْنِ

◀ عَيِّن الصحيح فى الإعراب و التحليل الصرفى: (١٠٨٤ - ١٠٨٦)

١٠٨٤. «واجه»:

- (١) متعدّد - مبنى للمعلوم - مبنى على الفتح / فعل، و مع فاعله جملة فعلية و نعت و مجرور محلاً
- (٢) فعل ماضٍ - للغائب - معتل و مثال - متعدّد - مبنى / فعل و فاعله ضمير «هو» المستتر
- (٣) مزيد ثلاثى من باب تفاعل - مبنى للمعلوم / فعل و فاعله «المشكلات» و الجملة فعلية
- (٤) للغائب - مزيد ثلاثى من باب مفاعلة - لازم - معرب / فعل و فاعله الضمير المستتر

١٠٨٥. «نحافظ»:

- (١) للمتكلم وحده - مزيد ثلاثى من باب مفاعلة - صحيح / فعل منصوب بحرف «أن» الناصبة
- (٢) مزيد ثلاثى من باب مفاعلة - معتل و أجوف - متعدّد - معرب / فعل و مع فاعله جملة فعلية
- (٣) مضارع - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثى من باب مفاعلة / فعل و فاعله ضمير «نحن» المستتر
- (٤) فعل مضارع - صحيح - متعدّد - مبنى للمجهول / فعل و نائب فاعله ضمير «نحن» المستتر

١٠٨٦. «المحافظة»:

- (١) مشتق و صفة مشبهة - معرّف بأل - منصرف / نعت و مجرور
- (٢) مفرد مؤنث - جامد - معرّف بأل - معرب / مضاف إليه و مجرور
- (٣) اسم - مفرد مؤنث - مشتق و اسم فاعل - معرب - منصرف / مضاف إليه
- (٤) جامد (مصدر من باب مفاعلة) - معرب / نعت و مجرور بالتبعية للمنعوت «أسلوب»

سراسری ریاضی ۸۶

◀ اقرأ النص التالي بدقه ثم أجب عن الأسئلة بما يناسب النص:

في الحياة أحوال لا تخضع لإرادة الإنسان، فهي بعض الأحيان خلوة (فيها خلوة) حسنة و أحياناً مرة مكروهة! فالمصاعب محك للإنسان، اذا استطاع المرء أن يصمد أمامها يقدر على تحكيم إرادته على الأيام، فإن مع العسر يسراً! وليحذر المرء أن يستسلم و يطمئن بها؛ ففي ذلك هلاكه! و خير الناس من عمل في يوم نعيمه ما يساعده على العيش في يوم يؤسه، لأن الدهر يومان يوم لك و يوم عليك!

١٠٨٧. أفضل الناس من

(١) تغلب على المصيبة!

(٢) لا يخضع سريعاً لإرادة الناس!

(٣) يصمد أمام الصعوبات!

(٤) لا يرى أوضاع العالم ثابتة فيتأمل!

١٠٨٨. يخدع و يهلك في هذه الدنيا من

(١) لا يقدر على مواجهة الصعوبات!

(٣) ظن أن الدنيا على حالة واحدة!

(٢) أراد حلاوة الدنيا و يبغض مرارتها!

(٤) لا يجاهد في سبيل العيش و السعادة!

١٠٨٩. «في الحياة أحوال لا تخضع لإرادة الانسان». عيّن الأقرب إلى مفهوم العبارة:

(١) إنما الدنيا خيال عارض!

(٣) لا يفتر المرء من القدر، بالخوف!

(٢) ما كل ما يتمنى المرء يدركه!

(٤) قد يفعل العسر ما لا يفعل اليسر!

١٠٩٠. عيّن المقصود من العبارة التالية: «المصاعب محك للإنسان»

(١) لو لم تكن المشقة شرف الناس كلهم!

(٣) الفشل مغبر الانتصار، فلا تخافوه!

(٢) ما استسلمت الآمال إلا لصابر!

(٤) الوصول إلى الآمال في ركوب الخطرات!

◀ عيّن الصحيح في التشكيل: (١٠٩١ و ١٠٩٢)

١٠٩١. «إذا استطاع المرء ان يصمد أمامها يقدر على تحكيم إرادته على الأيام»:

(١) يَصْمَدُ - يَقْدِرُ - إِزَادَتْهُ - الْيَّامُ

(٢) أُنْ - أَمَامَ - يَقْدِرُ - تَحْكِيمُ

(٣) اسْتَطَاعَ - الْمَرْءُ - أَنْ - يَقْدِرُ

(٤) الْمَرْءُ - يَصْمَدُ - تَحْكِيمُ - إِزَادَتْهُ

١٠٩٢. «خير الناس من عمل في يوم نعيمه ما يساعده على العيش في يوم يؤسه»:

(١) مِنْ - عَمِلَ - الْعَيْشِ - يَوْمَ

(٢) النَّاسِ - مَنْ - نَعِيمِهِ - يُسَاعِدُ

(٣) خَيْرَ - يَوْمَ - يُسَاعِدُ - الْعَيْشِ

(٤) عَمَلٍ - يَوْمَ - نَعِيمِهِ - يَوْمَ

◀ عيّن الصحيح في الإعراب و التحليل الصرفي: (١٠٩٥ - ١٠٩٣)

١٠٩٣. «استطاع»:

(١) ماضٍ - للغائب - متعدّد - مبنى على الفتح / فعل و فاعله ضمير «هو» المستتر

(٢) مزيد ثلاثي من باب استفعال - معتل و أجوف / فعل و فاعله «المرء» و الجملة فعلية

(٣) للغائب - مزيد ثلاثي - معتل و أجوف / فعل و الجملة فعلية و خبر مقدّم و مرفوع محلاً

(٤) فعل ماضٍ - مزيد ثلاثي بزيادة ثلاثة أحرف من باب افتعال - مبنى للمعلوم / فعل و خبر لـ «المرء»

١٠٩٤. «يساعد»:

(١) مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي / فعل مرفوع و فاعله «هو» المستتر، و الجملة فعلية

(٢) متعدّد - مبنى للمجهول - معرب / فعل مرفوع و نائب فاعله الضمير المستتر، و الجملة فعلية

(٣) مزيد ثلاثي بزيادة حرف واحد من باب إفعال - متعدّد - مبنى للمعلوم / فعل مرفوع و فاعله ضمير مستتر

(٤) للغائب - مزيد ثلاثي من باب مفاعلة - معتل و أجوف - معرب / فعل و فاعله الضمير المستتر، و الجملة فعلية

١٠٩٥. «يومان»:

(١) جامد - معرّف بالإضافة - معرب - منصرف / ظرف و خبر و مرفوع

(٢) اسم - مثنى مذكّر - نكرة - معرب - منصرف / مفعول فيه و منصوب

(٣) اسم - مثنى مذكّر - جامد - نكرة - معرب / خبر «أنّ» و مرفوع بالالف

(٤) مثنى مذكّر - مشتق و اسم زمان - معرب / خبر مقدّم و مرفوع بالالف

مجموعه کتاب‌های مرجع نهایی

ویژگی‌های این کتاب

- قابل استفاده برای دانش آموزان چهار سال دبیرستان و فنی و حرفه ای و کاردانش
- درسنامه آسان و کاربردی به همراه نکات تستی کتب درسی سه ساله دبیرستان
- خلاصه نموداری مباحث جهت مرور، تثبیت و بازیابی سریع قواعد در امتحان
- تست‌های نمونه ویژه هر مبحث به همراه پاسخ‌های کاملاً تشریحی
- بیش از ۱۴۰۰ تست کنکورهای اخیر شامل آزمون‌های سراسری، سنجش و آزاد
- پاسخ‌نامه‌ی تشریحی تمامی آزمون‌ها به همراه ترجمه‌ی گزینه‌ها